

Nr 218.

Av herr **Luterkort**, om *ändring av § 21 regeringsformen*.

Enligt 21 § regeringsformen tillkommer det lagrådet — bestående av tre ledamöter av högsta domstolen och en av regeringsrättens lagfarna ledamöter — att avgiva utlåtande över de förslag till stiftande, upphävande, ändring eller förklaring av lagar eller författningar, vilka för sådant ändamål bliva av Konungen överlämnade.

Lagrådet tillkom samtidigt med regeringsrättens inrättande, och en granskning av de förhållanden, varunder de härför erforderliga grundlagsändringarna företogos, giver vid handen, att desammas huvudsyfte var att lätta såväl statsrådets som högsta domstolens arbetsbörda. Förarbetena till ovanberörda grundlags bestämmelse innefatta icke något närmare angivande av sättet för den laggranskning, som tidigare ankommit på högsta domstolen men avsågs överflyttad till det nyinrättade lagrådet. Från auktoritativt håll har dock påpekats (se professor Reuterskiöld i Nordisk familjebok), att högsta domstolen under sista tiden laggranskningen av densamma verkställdes, begränsade sin granskning till en teknisk formell sådan, varemot lagrådet verkställer prövningen av lagförslag från både reell och formell synpunkt.

Uti sitt utlåtande rörande regeringsrättens inrättande förutsatte Hj. L. Hammarskjöld, att laggranskningen inom högsta domstolen eller motsvarande myndighet överhuvudtaget skulle bibehållas, men han erinrade om att lämpligheten härav blivit bestridd bl. a. emedan på åtskilliga lagstiftningsområden högsta domstolen förmenats sakna förutsättningar för annat än ren formell granskning. Hammarskjöld förmenade från sina utgångspunkter, att detta skäl förlorade mycket av sin betydelse, om, såsom han föreslog, den administrativa högsta domstolen övertog en väsentlig del av lagärendena.

Hammarskjöld synes alltså hava förutsatt, att laggranskningen *icke* borde vara enbart teknisk-formell. När emellertid Hammarskjöld sedan bemötte en åsikt, som kommit till synes, nämligen att regeringsrätten skulle kunna direkt ersätta de kommittéer, som plägade tillsättas för utredning av åtskilliga lagstiftnings- eller organisationsfrågor, uttalade han, att regeringsrätten tydligen endast helt undantagsvis förfogade över den särskilda sakkunskap och den förtrogenhet med det praktiska livets krav samt med de närmast intresserade kretsarnas önskningsar, som man kunde samla inom en kommitte.

I ett dylikt yttrande synes ligga ett direkt bevis för att den laggranskning, som kom att åligger det till övervägande del av jurister bestående lagrådet,

svåriligen kan hava tänkts att till sin beskaffenhet bliva annat än teknisk-juridisk.

Den utveckling, som ägt rum å lagstiftningsområdet under tiden efter lagrådets tillkomst har mer och mer aktualiserat spørgsmålet om arten av lagrådets laggranskning. I allt större utsträckning har det allmänna lagstiftningsarbetet påverkats av sociala synpunkter och den till sitt innehåll huvudsakligen sociala lagstiftningen har blivit allt vidlyftigare och av allt större betydelse. Vid sådant förhållande är det också klart, att inom lagstiftningsarbetet de tekniskt-juridiska synpunkterna oftare än förut äro av mindre betydelse än de i ärendet förekommande sakskaalen. Under senare tider har därför vid upprepade tillfällen framhållits, att lagrådsgranskningen icke borde innefatta jämväl ett ståndpunkttagande till ett lagförslags allmänna sociala eller i övrigt politiska grunder.

Uti en inom konstitutionsutskottet vid 1924 års riksdag avgiven reservation emot utskottets utlåtande nr 13 i anledning av väckt motion om avskaffande av lagrådet m. m. anfördes bl. a.: Utskottet funne det kunna ifrågasättas, huruvida icke den inskränkningen kunde ske i lagrådets befattning med lagförslagen, att dessas granskning bleve rent juridisk och lagteknisk, medan prövningen av deras materiella tillbörlighet förbehölles den lagstiftande makten. Även om gränsen mellan dylik mera formell granskning och en materiell prövning i vissa fall kunde vara svårbestämd, torde likväl starka skäl tala för att en sammanblandning av rent juridiska synpunkter och *politiska** i möjligaste mån undvekes, icke minst med hänsyn till önskvärdheten av att lagrådet freedades från varje misstanke att vare sig vilja eller kunna påverka lagstiftningen i viss riktning.

Vad som under tiden efter detta uttalande inom lagstiftningsarbetet förekommit är icke av beskaffenhet att vederlägga uttalandets riktighet, snarare tvärtom, och jag föranledes därför att hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av 21 § regeringsformen, att den granskning av förslag till stiftande, upphävande, ändring eller förklaring av vissa lagar och författningar, som ankommer på lagrådet, icke må omfatta lagarnas eller författningarnas allmänna politiska grunder.

Stockholm den 1 februari 1926.

S. Luterkort.

* Kurs. av motionären.